

Posudek vedoucího bakalářské práce

Vyjádření vedoucího k bakalářské práci Venduly Lukášové: „Geomorfologické termíny v současných českých učebnicích pro vyšší ročníky víceletých gymnázií a střední školy“.

Zemský povrch, ale i povrch jiných terestrických těles tvoří fundament pro všechny další složky krajinných sfér. Jeho tvar umožňuje charakterizovat podloží, ale i endogenní a exogenní děje, které na něm probíhaly a probíhají. To umožňuje predikovat jeho vývoj a prostřednictvím známých vazeb v krajinné sféře určit i vývoj ostatních dílčích složek krajiny. V současné době dynamických přírodních a antropogenních změn krajiny se ukazuje, že lidé přestali vnímat a možná i rozumět přírodním procesům působícím nezávisle na člověku. Jsme svědky nerozvážených rozhodnutí o využití krajiny, soustředění staveb do nevhodných lokalit, což ve svém důsledku se obrací proti člověku samotnému. I v nedávné minulosti se mnohokrát ukázala chybná opatření, která ignorovala zjevné geomorfologické procesy a z nich plynoucí rizika a ohrožení, která končila i obrovskými škodami včetně lidských životů. Nemusí se chodit pro příklad daleko, stačí když se podíváme do našich niv, kde i přes jasné nebezpečí povodní se tyto prostory dále zastavují jak komerčními tak soukromými objekty, což ještě umocňuje negativní projevy povodní. Podobně nevhodně se člověk chová i při výstavbě na nestabilních svazích a v jejich okolí. Bohužel odborná veřejnost nemá dostatečné možnosti, kapacitu a ani sílu, která by odolala tlaku developerů a vzdorovala ignoraci a hlouposti. Poučený občan si nebude chtít koupit novostavbu v záplavovém území, bude vědět, že pojišťovna mu jeho nemovitost v údolní nivě nepojistí a nebo náklady na pojistku budou několikanásobně větší, bude vědět, že podkopáním úpatí na nestabilních horninách může způsobit sesuv, který zavalí rozestavěnou dálnici apod. Geomorfologická osvěta je jednou z možností, jak poučit širší část obyvatel a dát jim základní nástroje a vědomosti pro pochopení základních pravidel vývoje reliéfu. Jedním ze způsobů, jak tuto osvětu řešit, je integrovat ji do vzdělávání. Z tohoto důvodu byla vypsána tato bakalářská práce, jejímž cílem je zjistit prostřednictvím zhodnocení geomorfologických termínů, jaký prostor a jakou kvalitu má geomorfologie v učebnicích pro střední školy a vyšší ročníky víceletých gymnázií, případně jak se učebnice z tohoto pohledu vyvíjely od roku 1989.

hodnocení formální stránky

Předložená bakalářská práce má 47 číslovaných stran a 3 vložené přílohy o 11 stranách. V textu je integrováno 9 obrázků a 4 tabulky. Z hlediska formy obsahuje práce všechny hlavní kapitoly příslušné odbornému textu, tj. cíle, část rešeršní, metodickou, výsledkovou i diskusi a závěr. Avšak diskuse a zejména závěr svým obsahem ne zcela odpovídají formátu, který by měly mít a zasloužily by doplnění u diskuse a případnou rekonstrukci u závěru. Některá zjištění uvedená ve výsledcích nejsou komentována a nemají odraz v diskusi. Týká se to vazeb vyjádřených někdy ne zcela správně dendrogramy. Technické provedení obrázků a tabulek je na dobré úrovni a v případě exportů z programu Statistica (StatSoft) odpovídá defaultnímu nastavení. Z formálních nedostatků bych zmínil netradiční umístování popisku tabulky pod příslušnou tabulku, dále umístování tabulek 2 a 4 a obrázků 3,4,5 na úvod svých kapitol, kde jsou předřazeny textu, což působí velmi rušivě. Stejně tak tabulka 1 by se při zmenšení písma zcela jistě vešla na jednu stranu místo 3. Text je psán v celku dobře a odborným stylem, přesto autorka neodstranila některé z v kontrolovaném manuskriptu avizovaných formulačních nepřesností a chyb, např. označení typy geomorfologie, přičemž autorka má na mysli části, resp. dílčí disciplíny geomorfologie. Občas v textu zůstaly formulace, které by si zasloužily přeformulovat a to buď z důvodu stylistického a nebo i věcného, kdy není zcela jasná podstata sdělení, např. v závěru druhá věta na straně 43.

hodnocení práce s literaturou

Přestože podstatou bakalářské práce bylo provést zhodnocení současných učebnic pro vyšší ročníky víceletých gymnázií a střední školy, postrádám hlubší proniknutí do podobných studií provedených v zahraničí a širší práci s cizojazyčnou literaturou. Absence této literatury se pak projevila v diskusi, kde autorka mohla dát zjištění a trendy získané z českých učebnic do širšího kontextu. Zároveň mohla tato literatura pomoci při definování způsobu hodnocení a výběru hodnotících kritérií. Na druhou stranu autorka zdařile shrnula a zhodnotila v rešeršní části problematiku geografických učebnic a učební dokumenty včetně rámcových vzdělávacích programů, které by se měly do učebnic promítat. Lze konstatovat, že autorka řádně cituje a nedopouští se zásadnějších prohřešků proti citační etice.

hodnocení argumentace a interpretace

Autorka užívá logické a korektní argumentace bez významných chyb. Svoje tvrzení opírá o statistické analýzy analýzu rozptylu (ANOVA) a Pearsonovu korelaci. Přesto by mohl být brán při hodnocení větší důraz na různorodost a určení učebních textů. Dále některé položky zařazené do korelačního grafu

vyjádřeného dendrogramem je nevhodné vzhledem k tomu, že se nejedná o spojitě veličiny, např. obr. 8, uvedení doložky MŠMT, tedy některé vztahy nemohou být vyšetřovány pomocí korelace.

hodnocení užitých metod a postupů

Použité metody jsou adekvátní stanoveným cílům. Autorka se při řešení práce naučila základy statistického usuzování a hodnocení.

hodnocení splnění cílů v zadání práce

Hlavní cíl práce byl splněn.

hodnocení odborného přínosu

Tvorba obsahově kvalitních a aktuálních učebnic je achillovou patou geografie a nejen jí, přičemž středoškolské a gymnaziální učebnice jsou zásadní pro nasměrování budoucí generace geografů a rozšíření geografického povědomí široké veřejnosti. O nedobrému stavu svědčí i přetrvávající představy o geografii, které jsou běžně rozšířeny a jež bohužel méně kvalitní a nekvalitní učebnice a učební texty jen přiživují. Primárním krokem řešení je analýza stavu, což autorka provedla v souladu se zadáním z pohledu skladby, rozsahu a kvality geomorfologické terminologie. Na základě výsledků bakalářské práce se dá konstatovat, že fakticky nenastal žádný významnější kvalitativní posun v obsahu a struktuře učebnic. Zřejmě významnou roli v tom hraje i to, že většinu učebnic, resp. jejich geomorfologických částí, tvoří autoři, kteří v daném oboru nemají zkušenosti, přehled a nepublikují. To je i zřejmě důvodem chybovosti v termínech, která se v učebnicích objevuje. Lze tedy konstatovat, že zjištění provedená Vendulou Lukášovou jsou původní a hodnotná a představují problém, nad kterým je třeba se řádně zamyslet. Předložená bakalářská práce je obsahově hodnotná a představuje pro Vendulu Lukášovou velmi dobrý základ pro rozvedení tématu v rámci řešení budoucí diplomové práce.

přístup studenta

Vendula Lukášová se pravidelně a aktivně zúčastňovala seminářů k bakalářské práci, během jejího řešení pravidelně konzultovala s vedoucím práce, zejména část metodickou a výsledkovou. Většinu připomínek akceptovala a zakomponovala je do práce. Zároveň při hodnocení učebnic projevila trpělivost a kritický náhled na obsah učebnic. Nebála se naučit vybrané statistické metody, aby je mohla použít pro vyhodnocení vlastních výsledků. Kladně hodnotím nejen snahu, ale i výsledek této snahy pro zhutnění informací do podoby tabulek a grafů.

Zhodnocení:

Na předloženou bakalářskou práci Venduly Lukášové je nutno nahlížet jako na její odbornou prvotinu, která není zcela bez chyb. Nicméně její nasazení, pečlivost a poctivý přístup stojí za kvalitně zpracovaným dílem se zajímavými a originálními výsledky. Předloženou bakalářskou práci **doporučuji k obhajobě**, s klasifikací **velmi dobře** za textovou část.

zpracoval: RNDr. Marek Křížek, Ph.D.

Katedra fyzické geografie a geoekologie PřF UK, Albertov 6, Praha 2, 128 43